

**MOMENTE ALE COLABORĂRII ÎNTRE
INSTITUTUL DE ARHEOLOGIE AL ACADEMIEI ROMÂNE
ȘI MUZEUL DE ISTORIE NAȚIONALĂ ȘI ARHEOLOGIE DIN CONSTANȚA - EVOCĂRI
LA ANIVERSAREA A 160 DE ANI DE ACTIVITATE A INSTITUȚIEI BUCUREȘTENE ȘI
80 DE ANI DE INVESTIGĂRI LA HISTRIA**

ADRIAN RĂDULESCU

A devenit deja o obișnuință în zilele noastre să aniversăm fapte, instituții, oameni etc. Mi se pare însă onorabil să aducem în prim plan o instituție academică, după cum se vede, una dintre cele mai vârstnice. Iar cuplarea acestei aniversări cu performanțele dobândite în decursul a opt decenii pe câmpul investigațiilor specifice, în cazul nostru în cetatea milesiană de pe malul lacului Sinoe, în Dobrogea, sporește considerabil valoarea emoțională a unui adevărat act istoric.

Interesul pentru antichitățile dobrogene devine pentru Gr. Tocilescu o coordonată majoră a preocupărilor de după 1878, anul reîntregirii acestei singure provincii românești sud-dunărene, în hotarele naturale ale țării. Se știe că încă din 1882 începe să-și risipească energiile la Adamclisi, atât la Monumentul triumfal cât și la cetate, în compania unor savanți străini cărora le-a încredințat compartimente importante de cercetare în decursul anilor. Semnează cu O. Bendorf și G. Niemann, monografia *Tropaeului*. Editează apoi singur *Fouilles et recherches archéologiques en Roumanie: communications faits à l'Academie des Inscriptions et Belles Letres de Paris, 1882-1899*, Buc. 1900 – lucrare de referință pentru Dobrogea în care sunt abordate componente care privesc Monumentul, Cetatea Tropeeană, Valurile din Cernavoda și Constanța, multe inscripții grecești și latine etc.

Cercetările de la Adamclisi, în campaniile dintre 1882-1909 (anul dispariției sale premature) s-au executat cu un larg concurs al prefectilor constănțeni – a căror preocupare concentrată cel mai adesea spre reorganizarea provinciei transdunărene, nu le-a scăzut și interesul pentru marele vestigiu roman.

Traducătorul Iliadei și Odisseei, George Murnu, în scurta sa perioadă la directoratul Muzeului Național de Antichități, a executat unele săpături la Adamclisi, și are două articole prețioase privind cetatea, mai cu seamă basilica cisternă. Însă cel care avea să reprezinte știința arheologică românească, de la înălțimi olimpice, este uriașa personalitate a lui Vasile Pârvan, numit la conducerea Muzeului Național de Antichități în 1910. Ca și Tocilescu, V. Pârvan își va clădi un uriaș soclu științific, tocmai din antichitățile dobrogene, fiindcă în neobosita sa strădanie circumscrisă unei

vieți atât de scurte, a investigat Histria, Ulmetum, Callatis (?), Tomis ș.a., fără să mai reiterăm numeroase opere fără de care nu se poate concepe nici o altă interpretare asupra antichităților de la Dunărea de Jos.

Am stăruit asupra celor două nume ilustre, nu întâmplător. Ci, fiindcă amândoi învățații au fost conștienți că fără o instituție muzeală în orașul de reședință al Dobrogei, ar fi foarte greu să se asigure o permanentă asistență a viitoarelor investigații. În vederile lor, muzeul preconizat trebuia să aibă un statut juridic, bine precizat; muzeul trebuia să depășească în mod categoric dimensiunile insignifiante ale unor colecții improvizate, fără adăpost și fără evidență, așa cum deja se înfiripaseră la Constanța, grație inimosului prefect Remus Opreanu. De pe atunci deci se face simțită colaborarea între Academia Română prin Muzeul Național de Antichități și autoritățile constănțene, în domeniul antichităților.

"Prin grija Academiei Române, prin Muzeul Național de Antichități și autorităților de la Malul Mării, au fost întreprinse săpături arheologice și periegeze în întreaga Dobroge" (Pontica, XII, Constanța, 1979, p. 17).

Încă și alți demnitari și academicieni au simțit nevoia să sprijine înființarea unui adevărat muzeu la Constanța. În 1886 M. Kogălniceanu reclama protecția pentru monumentele istorice și arheologice din Dobrogea, iar o instituție a lor era cu atât mai mult necesară cu cât ceea ce alcătuisese cândva, în 1882, Remus Opreanu, dispăruse într-un incendiu. Atât cât s-a salvat, inscripții, fragmente de arhitectură, vase mari, ș.a., au fost orânduite în "grădina publică". Al Papadopol-Calimach și G. Sion, vorbeau despre "muzee provizorii ale Dobrogei"; dar chiar numai și atât demonstrează preocupările Academiei, amplificate încă și de D. A. Laurian. La îndemnul acestora, prefectul Constanței din acea vreme, F. Scheletti, emite decizia nr. 13, din 26 septembrie 1889, din care spicuim esențialul: "... un muzeu va fi creat la Constanța, care va fi instalat pentru moment într-un local desemnat expres de Prefectură".

La Academia Română, până la război, se prezentau comunicări savante asupra activităților dobrogene. Alături de Gr. Tocilescu, se face auzit V. A. Urechia, care aducea la cunoștință existența unui mozaic găsit la Constanța, în pericol să se distrugă. Se pare că este vorba de ceea ce astăzi se numește "Edificiul roman cu mozaic".

Disparația lui Gr. Tocilescu în 1909, face să eșueze proiectul construirii unui local destinat arheologiei, așa cum se prefigura, și cam aceeași soartă o vor avea nenumăratele demersuri inițiate de V. Pârvan, care, după preluarea conducerii la Muzeul Național de Antichități, în 1911, adresează un raport (nr. 267 din 7 decembrie 1911, aflat acum în arhiva Muzeului Național de Antichități, pentru anii 1911-1915; cf. V. Pârvan, *Zidul cetății Tomi*, în ARMSI, XXXVII, 1914-1915) – Ministerului Instrucțiunii, iar Ministerul, prin ordinul dat la 27 octombrie 1911, își dă acordul. Se părea că muzeul tomitan căpăta "de jure", undă verde. Cu toate acestea, o clădire nouă, nu s-a făcut. În schimb, putem vorbi de un muzeu de antichități la malul mării, ca o anexă a aceluia de la București, avându-l în frunte pe primul său intendent, prof. N. Orghidan, căruia i-a urmat prof. I. Ghibănescu – la 12 septembrie 1912 – ambii aleși de V. Pârvan. I. Ghibănescu face importante mărturii în Anuarul Monumentelor Istorice din 1914, din care merită să reținem aici: "Din cauza lipsei totale de fonduri, personal n-am putut întreprinde nimic în afara orașului Constanța; nu ni s-au adus la cunoștință alte lucruri și descoperiri în afara celor pe care le-a întreprins Direcția Muzeului Național din București la Caranasuf-Histria. În consecință, ne-am îndreptat atenția spre vestigiile antice ale orașului și, în măsura posibilităților noastre, le-am scăpat de

la distrugere; câteva antichități au găsit adăpost în secția locală a Muzeului Național (deci muzeul tomitan, n.n.), între care unele prezentau o importanță particulară pentru istoria antică și care formează obiectul unui inventar detaliat alcătuit acum de către Directorul Muzeului Central din București".

Pentru o mai susținută preocupare de salvare a monumentelor din Dobrogea, și pentru a întreține o campanie de educație civică în scopul protecției lor, I. Gibănescu cheamă și primește la Constanța conferențieri de marcă, între care amintim profesorii C. Istrate, N. Iorga, V. Pârvan, G. Murnu, Al. Lepădatu etc.

În 1915, V. Pârvan începe săpăturile la zidul cetății Tomis. În improvisația muzeală din Parcul Comunal, se adunaseră multe antichități, colecții augmentate apoi prin amintitele săpături – prilej pentru publicarea lor de către Magistrul însuși, apoi de Paul Nicorescu și D. M. Teodorescu.

Războiul avea însă să ducă la sistarea cercetărilor, pretutindeni în Dobrogea, precum și la încetarea oricăror căutări de fonduri pentru clădire. Starea precară astfel schițată pentru construcție avea să treneze mult.

Oricum, prof. C. Brătescu, avocatul I. N. Roman și alte personalități din orașul de la mare, sprijinți de V. Pârvan, C. Moisil, G. Murnu adevărați campioni ai integrării reale a provinciei transdanubiene în viața culturală românească, căuta mijloace pretutindeni. Mai ales V. Pârvan, în cadrul unui program pe care-l concepușe, afirmă: "o exploatare metodică a Dobrogei va duce la crearea unor mari muzee în aer liber pentru toate civilizațiile" și, "un muzeu regional la Constanța va fi o problemă de necesitate absolută, științifică și culturală" (V. Pârvan, Probleme de arheologie în România, în "Transilvania", Sibiu, 1921, p. 189), vizând deci o instituție propriu-zisă, care să reprezinte antichitățile, așa după cum am arătat că se năzuise și înainte de război. În acest scop a colaborat cu primarul Constanței, Virgil Andronescu, fost elev al lui Gr. Tocilescu.

Trecerea lui V. Pârvan în neființă (1927), paralizează parcă orice inițiativă, nu neapărat pentru muzeul tomitan, cât pentru întreaga cercetare națională.

Pregătirea serbărilor legate de semicentenarul dobrogean, duce la înjgheburile unei expoziții muzeale într-o aripă a Primăriei, în 1928, acolo unde astăzi este Sala Tezaur a Muzeului de istorie națională și arheologie Constanța. În 1930 funcționează din plin ca instituție de stat în frunte cu prof. C. Brătescu. În jurul său se vor desfășura nenumărate activități, fiind aplicate nenumărate decizii luate în consens cu direcția Muzeului Național de la București, cărmuit de Ion Andrieșescu și mai apoi de Vladimir Dumitrescu.

Subliniem că încă din 1924 se afirma pe șantierul de la Histria și apoi pe cel de la Capidava, de pe limes-ul dunărean, Gr. Florescu, cel care, printr-o generozitate de excepție, avea să îmbogățească patrimoniul constănțean, cu numeroase vestigii. La Callatis, Oreste Tafrali și mai ales Theofil Sauciuc-Săveanu, își asumaseră mari responsabilități de investigare. Înaintea celei de a doua conflagrații, susținea adevărate campanii la Adamclisi, Paul Nicorescu; începuseră săpăturile lui Gh. Ștefan la Diogenția; iar la Histria, Scarlat Lambrino cu soția sa, Marcelle, și cu tânărul Dinu Adameșteanu, mergeau pe urmele lui V. Pârvan.

La îndemnul lui C. Brătescu, mulți dintre cercetătorii bucureșteni au dăruit materiale arheologice Constanței, ceea ce aflăm din Analele Dobrogei, unde Gr. Florescu scria în 1936: "În Muzeul Regional s-au strâns până acum un număr important de monumente a căror importanță documentară, istorică – și în mod egal, muzeografică –

este mult apreciată de vizitatori între care mulți străini".

Apoi, apariția volumului **Histoire ancienne de la Dobroudja**, a lui Radu Vulpe, avea să producă un ecou cu efecte nebănuite în opinia intelectualilor conștanțeni, mulți dintre ei tributari educației căpătate la București sau la Iași, unde funcționau ca dascăli universitari cercetătorii și autorii lucrărilor despre antichități publicate mai frecvent în Dacia, Analele Dobrogei etc.

A doua conflagrație mondială cu toate ororile sale resimțite din plin în orașul de pe malul mării, întrerupe brutal și violent preocupările nobile pentru trecutul nostru multimilenar, cu străluciri în antichitatea clasică a Dobrogei. Abia după 1949 se vor relua activitățile de cercetare, desigur, în condiții schimbate. Oricum, prezența în Dobrogea a arheologilor Academiei, este tot mai frecvent solicitată, pe de-o parte din imbold personal vis-à-vis de cercetările abandonate cândva, la Callatis, Diogenția, Arrubium, Histria, Capidava etc., care constituiau imperative firești în continuitate, pe de alta, fiindcă trebuiau urmărite excavările (mai mult manuale) pe canalul Dunăre-Marea Neagră, în prima sa ediție, stalinistă, dintre anii 1949-1953. Au fost salvate nenumărate vestigii, pe traseul Cernavodă-Constanța, pertinent ilustrate în literatura de specialitate. Se putea conta totuși în împrejurările ostile liberei manifestări a imperativelor cercetării și pe un mic muzeu conștanțean – acela care luase ființă în 1952, într-o anexă a Cazinoului. Se aflau în activități universitare și în cercetările de teren, Emil Condurachi, Ion Nestor, Gh. Ștefan, Dumitru Berciu, Ion Barnea, mai tinerii pe atunci Eugen Comșa, Petre Diaconu, C. Preda, Emilian Popescu etc.

Comanditată și adaptată artificial cerințelor unicului partid, restructurarea cultural-științifică din epocă, a impus aprofundarea colaborării strânse dintre Muzeul Național de Antichități și Muzeul Regional al Dobrogei, în condițiile în care, în anul 1956, prima instituție devine un Institut de cercetare arheologică, condus de Emil Condurachi, cea de a doua, se reorganizează temeinic sub conducerea inimosului arheolog, adus de la București în acest scop, Vasile Canarache.

Entuziast și întreprinzător, V. Canarache ajutat încă de pe atunci de câțiva tineri, cărora le-a insuflat patima muzeală și arheologică, face să se pună bazele unei instituții muzeale moderne la Constanța, cu programe vizând salvările de monumente, cercetarea și, în special, valorificarea muzeală a vestigiilor dobrogene, în muzee și în aer liber.

Adaptările la obiective ideologice de tipul acelor care se manifestau în epocă, în dorință manifestă să se așeze aura patriotismului pe o cultură ce se dorea socialistă, au dat posibilitatea nesperată ca în mod voalat V. Canarache și subalternii, să orienteze fondurile spre dobândirea unui muzeu nemarcat de ideologii absurde. Au reușit, în atmosfera de reparații, amenajări, solicitări diverse ș.a., să asigure la înalți parametri, desfășurarea festivităților date de sărbătorirea "Bimilenarului nașterii lui Publius Ovidius Naso". La Constanța și la statuia marelui exilat, s-au strâns reprezentanți și specialiști în opera ovidiană, veniți din toate țările de sorgine latină, care, sub bagheta profesorului clujean Nicolae Lascu, au omagiat pe acela care între anii 9 și 17 p. Chr., a trăit relegat la Tomis, unde a dat omenirii celebrele "Scrisori din Pont".

În paralel, se încurajau cercetările de la Histria, de sub conducerea Acad. Em. Condurachi, susținut de noul director al Muzeului Regional al Dobrogei, care într-o clădire special amenajată, își deschidea porțile marelui public, la 30 decembrie 1958. Se susțineau financiar lucrările lui C.S. Nicolaescu-Plopșor, ajutat de N. Harțuchi, la Gura Dobrogei și la Cheia. Apoi, descoperirea la Murfatlar, cu totul ocazională, a marelui

ansamblu rupestru din dealul de cretă, datând din sec. IX–XI, face ca muzeul constănțean să susțină primii doi ani de săpături, colectivul inițial fiind alcătuit din prof. I. Barnea, arh. V. Bilciurescu și, de la Constanța, A. Rădulescu; lor li se vor adăuga, succesiv, P. Diaconu și R. Florescu. În chip similar se lucra pe șantierul necropolei de incinerare din sec. X–XI, de la Castelu, unde în trei campanii au fost prezenți pe șantier, simultan sau prin rotație, Eugen Comșa, Maria Comșa, N. Hartușche și A. Rădulescu.

S-au reluat cercetările la zidul de incintă tomitan, acelea întrerupte de V. Pârvan în anul primului război mondial. Aspirând la o mai strânsă colaboare cu Academia, s-a format un colectiv de cercetători în care figura: Th. Sauciu–Săveanu, Iorgu Stoian, Szekely Zoltan (de la Sfântu Gheorghe), Theofil Ivanov de la Sofia, Adrian Rădulescu, Gh. Vecerdea și Al. Popeea, de la Constanța.

La Limanu și Techirghiol sunt inițiate și susținute material, investigații de epocă neolitică la care au participat Mircea D. Matei și Eugen Comșa.

În vara anului 1959, s-a descoperit în săpăturile de fundații ale unui bloc de locuit din Piața Ovidiu, Edificiul roman cu mozaic; s-au urmărit îndeaproape săpăturile de fundații ale unor vile de odihnă de pe faleza Mangaliei, și în zona de sud-est, prin participarea lui Gh. Bichir, A. Rădulescu, Romulus Popa-Bran, și mai apoi, un larg colectiv de la Institutul de arheologie, în care figurau: Constantin Preda, Petre Diaconu, Radu Florescu, Gh. Bichir, ș.a. Atunci s-a descoperit prin săparea unui tumul, mormântul cu papirus (1959).

Același incitant și plin de râvnă V. Canarache, impune atenției cercetătorilor necesitatea obiectivă a restaurării Monumentului Triumfal de la Adamclisi, pentru care se țin dezbateri vii la Academie, la Direcția Monumentelor Istorice sau la Muzeul constănțean. Sunt adesea prezenți Acad. C. Daicoviciu și Acad. Em. Condurachi; D. M. Pippidi și Ion Nestor – membrii corespondenți; apoi, Gh. Ștefan, D. Berciu, D. Tudor, Vl. Dumitrescu, Bucur Mitrea, R. Bordenache, V. Bilciurescu, P. Diaconu, E. Comșa ș.a.

Își intensifică opera de restaurare și conservare Direcția Monumentelor Istorice, la Histria, Adamclisi, Constanța și Basarabi, la obiectivele de importanță cardinală pentru patrimoniul cultural național. Considerăm că a fost epoca cea mai benefică pentru arheologia constănțeană în strânsă conlucrare cu Direcția Monumentelor Istorice și cu Ministerul Culturii. Eforturile arheologilor, arhitecților, istoricilor ș.a. dincolo de meschine orgolii, s-au constituit într-un front comun de salvare a patrimoniului național, cu rezultate remarcabile.

Se ridică din anonimatul indolenței provinciale, Tulcea – tocmai ca rezultat al solicitărilor imperioase date de vestigiile trecutului. Și în nordul Dobrogei, ca și în sud, se lucrează în colective mixte și adesea cu fonduri tot din surse diferite: Academie, Muzeu. Colaborările vor continua și după dispariția lui V. Canarache, în 1969, poate chiar mai libere de ambiții și cu o mai mare doză de echilibru și obiectivitate în procesul științific tot mai mult preferat ușoarelor conotații subiective.

Exemplul cel mai concludent care vine să ilustreze acest curs al colaborării, ne îndeamnă să evocăm reuniunea sesiunii de toamnă a Muzeului tomitan, din anul 1975. Istorici, arheologi, arhitecți, critici de artă ș.a., au dezbătut – pentru a câtă oară ?! – vechile propuneri de restaurare a Monumentului triumfal de la Adamclisi – în condiții date de schimbarea conducerii la Muzeul tomitan, și a unei optici aparte în jurul monumentului, care-și făcea locul în opinia publică.

La această sesiune, între personalitățile care au participat direct la dezbateri,

amintim pe Em. Condurachi, C.C. Giurescu, D.M. Pippidi, Radu Vulpe, D. Tudor, H. Daicoviciu, N. Gostar, V. Drăguț, arh. V. Bilciurescu, arh. Gh. Dumitrașcu și semnatul acestor note.

Cu argumente pro și contra au fost reiterate vechile planuri ale reconstituirilor, fie istoriate, fie autoportante. S-a impus cea de-a doua variantă, penru că asigura imaginea integrală a Monumentului, conserva nucleul original de piatră și mortar, pe loc – ferindu-l de agenții atmosferici distructivi – iar pietrele originale, al căror plasament în componența ornamentală a stereobatului încă mai trebuie analizat, se adăposteau într-un muzeu anume construit – în centrul civic al comunei Adamclisi. Ceea ce s-a și făcut, lucrările încheindu-se în 1977. Complexul dat de tripticul: Monument triumfal, Cetate și Muzeu, constituie neîndoiește o pildă de asigurare și valorificare muzeală a unor vestigii atât de prețioase pentru etnogeneza românească, în spațiul provinciei Moesia Inferior.

La scurtă vreme, mai precis după 1980, se dădeau în folosință clădirea Complexului arheologic Histria, o împlinire a visurilor atâtor arheologi care au lucrat în acest șantier – școală a României începând cu Vasile Pârvan, continuând cu Scarlat Lambrino, Emil Condurachi, D.M. Pippidi, Constantin Preda și acum, Petre Alexandrescu și Al. Suceveanu. Expoziția sa este rod al participării efective la organizare atât a muzeografilor constănțeni cât și a cercetătorilor histrioți.

Sesiunile anuale de la Constanța, au adus nenumărați pătimiși ai acestei minunate științe, nu numai de la București, ci și din întreaga țară – listele participanților incluzând întotdeauna nume de rezonanță. Lor, însă am avut prilejul să le adăugăm câteva prestigioase reuniuni internaționale, a căror organizare a revenit Institutului de arheologie, acesta împlinindu-și obligațiile cu sprijinul masiv al Muzeului de istorie națională și arheologie Constanța.

În 1972 s-au desfășurat lucrările celui de-al IX-lea Congres Internațional de Studii asupra frontierelor Imperiului roman – Mamaia 7-13 septembrie. Organizatorii, în frunte cu prof. D.M. Pippidi au ales Constanța-Mamaia, contând pe sprijinul de aici, efectiv, special material. Într-adevăr Muzeul Constanța a suportat în mare parte obligațiile reclamate de prezența a peste 200 de participanți din străinătate și din țară – mai ales croaziera pe Dunăre, de la Capidava la Tulcea.

Referitor la acest eveniment științific internațional aflăm dintr-un articol scris de Radu Vulpe pentru omagierea lui Vasile Pârvan în anul congresului, când se împlineau 90 de ani de la nașterea savantului: "Încă din 1906, pe când se afla la studii în străinătate, o importantă inscripție de la Salsovia, din timpul Împăratului Licinius (...) îi dă prilej să-și exprime primele considerații asupra romanității la Gurile Dunări și preconizează, cel dintâi, cercetarea organizată a limes-ului Dunării de Jos. O problemă care, cerând enorme mijloace materiale, dar a cărei importanță deosebită s-a văzut cu prilejul Congresului Internațional de la Mamaia din septembrie 1972, despre "Frontierele romane", când tocmai acest Limes s-a aflat în centrul atenției savanților adunați din toată lumea (Tomis, an VII, nr. 16(82), 25 oct. 1972, p. 13).

Aceleași rațiuni ale conlucrării fructuoase cu Muzeul tomitan au determinat pe prof. D. M. Pippidi să aleagă tot Constanța pentru desfășurarea unei a doua mari manifestări științifice: cel de-al VII-lea Congres internațional de epigrafie greacă și latină, desfășurat între 9-15 septembrie 1977.

Au participat J. și L. Robert, G. Barbieri, D. von Berchen, P. Herrman, H. Krumrey, G. Mihailov, D.M. Pippidi, H.G. Pflaum ș.a. Secretariatul Congresului, asigurat de

prof. Emilian Popescu, a conlucrat perfect cu conducerea Muzeului de istorie națională și arheologie Constanța. Au participat 325 de cercetători din 30 de țări de pe toate continentele. Lucrările s-au desfășurat în localul Institutului de Învățământ Superior – acum Universitatea "Ovidius" – cu memorabile excursii, la Histria în chip predilect, iar la Adamclisi, pentru a se admira splendoarea complexului arhitectonic-muzeal.

Pentru menținerea unui climat plăcut de studii arheologice, sesiunile anuale de la Constanța au fost susținute cu regularitate; lor le adăugăm nenumăratele delegații străine, trimise de Academie, care întotdeauna s-au bucurat de solitudinea locală, onorându-se prezența cu vizite la marile monumente sau în conferințe și discuții de specialitate.

Tocmai de aceea, amintim organizarea în 1985, împreună cu Institutul de arheologie, în componența căruia intra și Institutul de tracologie, condus atunci de Prof. D. Berciu, azi de Dl. Petre Roman a celui de-al VIII Simpozion național de tracologie, cu tema: "Moșteniri traco-daco-gete și romane în contextul unității și continuității poporului român în Dacia Pontică". Rezultatele se văd în volumul consacrat evenimentului.

Apoi, în 1991, înregistrăm ca eveniment marcant reuniunea științifică, cu participare internațională numeroasă, consacrată celor 2500 de ani de istorie a Tomisului, dovedită arheologic și a 2250 de ani de atestare scrisă. Și de data aceasta membri Institutului de arheologie au fost prezenți, dezbaterile și vizitele la obiectivele arheologice, creând o impresie deosebită participanților din afară. Iar în perioada 29 iunie – 3 iulie 1992, în colaborare directă cu același for academic de la București, la sugestia și sub auspiciile lui Petre Alexandrescu, s-a organizat Colocviul internațional: "Milet – Didyma – Histria – Berezan – Olbia", prilej de analiză a complexului fenomen colonizator elen, din bazinul vestic și nord-pontic. Specialiști din Germania, Franța, Rusia și Ucraina s-au remarcat prin contribuții valoroase, rod al propriilor cercetări din ultimii ani.

Am redat până aici unele aspecte mai de seamă care s-au referit la conlucrări și sprijin reciproc pentru investigarea și cunoașterea patrimoniului comun de arheologie și istorie.

Sperăm că disponibilitatea noastră pentru o mai largă receptare a necesităților forului de arheologie românească, să funcționeze în continuare în chip fructuos, aceasta atâta timp cât vor fi sprijinite interesele majore ale științei pe care o servim în comun și cât timp înțelegerea și diferența reciprocă capătă dimensiuni reale și certe.

Să nu se uite că Muzeul de istorie națională și arheologie din Constanța s-a născut din nevoia salvării și cercetării atâtor valori ale patrimoniului arheologic de pe cuprinsul Dobrogei, și pe de altă parte ca un tentacul al Academiei Române. Cum altfel s-ar explica demersurile insistente ale lui Gr. Tocilescu, Vasile Pârvan și în special, realizările lui Vasile Canarache și ale succesorilor săi ?

De aceea se impune să dobândim mai mult în viitor în domeniile cercetării dobrogene, colegii de la București înțelegând însă că imaginea unei instituții cum este cea din Constanța, merită solitudine și diferență în câmpul cercetării care nu poate constitui apanajul nimănui. O clipă să nu se uite că "frânturile de diamant, tot diamant sunt". Și că aceste frânturi ar putea constitui un singur corp, dacă nu material, dar măcar afectiv; s-ar putea ! Și de ce n-am avansa în chipul acesta sugestia, acum la moment aniversar, că la Constanța ar putea funcționa foarte bine un institut al civilizațiilor Mării Negre, cu preocupări predilecte pentru arheologie ?

Urăm "La mulți ani" Institutului de arheologie !